Menggalakkan Penyelesaian dalam Mata Wang Tempatan Rentas Sempadan

Sejak dua dekad yang lalu, hubungan perdagangan, pelaburan dan kewangan Malaysia dalam rantau ini semakin kukuh. Hasilnya, perdagangan dengan China dan ASEAN sebagai peratusan daripada jumlah perdagangan Malaysia telah meningkat, masing-masing daripada 13% dan 25.6% pada tahun 2009 kepada 17.1% dan 27.3% pada tahun 2023, manakala perdagangan dengan Amerika Syarikat (AS) telah menurun daripada 11.1% pada tahun 2009 kepada 9.5% pada tahun 2023.[1]

Namun, sebahagian besar jumlah perdagangan masih diselesaikan dalam dolar AS (2023: 82.1%, 2009: 82.9%) (Jadual 1a). Penyelesaian perdagangan dalam dolar AS turut mendominasi urus niaga perdagangan intrarantau ASEAN (Rajah 1b). Hanya 13.1%[2] perdagangan dalam ASEAN diselesaikan dengan pasangan mata wang serantau. Berdasarkan libat urus BNM dengan pengeksport utama, beberapa syarikat telah menyatakan bahawa penyelesaian perdagangan dalam dolar AS menjadi mata wang pilihan mereka untuk memastikan pendapatan dalam mata wang dolar AS tersebut sepadan dengan dedahan kepada hutang luar negeri dalam denominasi dolar AS. Syarikat-syarikat multinasional yang terlibat dalam rantaian bekalan global, seperti syarikat-syarikat dalam industri Elektrik dan Elektronik (*Electrical and Electronics*, E&E), juga lazimnya menggunakan dolar AS untuk melaksanakan sistem pengurusan perbendaharaan berpusat dalam menguruskan aliran dana di seluruh dunia. Pengeksport dan pengimport komoditi Malaysia juga berurus niaga dalam dolar AS kerana kebanyakan komoditi diinvois dalam terma demikian. Oleh itu, penyelesaian perdagangan dalam dolar AS yang meluas bukanlah satu fenomena yang hanya berlaku di Malaysia. Dominasi urus niaga dolar AS dalam aktiviti perdagangan, pelaburan dan kewangan global merupakan ciri struktur ekonomi global terutamanya disebabkan oleh kedudukan dolar AS sebagai mata wang penyelesaian global.

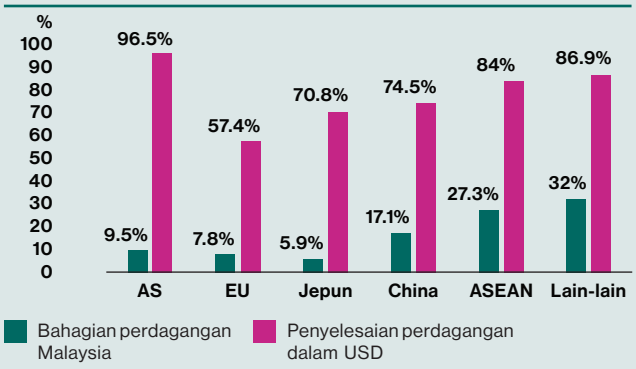
Rajah 1: Dominasi Dolar AS sebagai Mata Wang Penyelesaian untuk Aktiviti Perdagangan

Jadual 1a: Peratusan Jumlah Perdagangan Malaysia Diselesaikan dalam Mata Wang Masing-masing

Mata wang teratas	% (2009)	% (2023)
USD	82.9	82.1
EUR	5.0	4.3
MYR	1.3	3.6
CNY	0.0	2.9
SGD	3.7	2.6
JPY	3.4	1.9
Lain-lain	3.7	2.5

Sumber: Bank Negara Malaysia

Rajah 1b: Pecahan Perdagangan Malaysia oleh Rakan Dagangan Berbanding Peratusan Penyelesaian Perdagangan dalam USD dengan Rakan Dagangan Tersebut Pada 2023

Sumber: Bank Negara Malaysia dan Jabatan Perangkaan Malaysia

Sebagai sebuah ekonomi terbuka yang kecil,[3] penyelesaian perdagangan dalam dolar AS mungkin boleh dilihat sebagai satu ketetapan. Walau bagaimanapun, hal ini melibatkan kos tertentu, dan kos ini amat jelas apabila ekonomi tersebut bergantung pada dolar AS untuk tujuan perdagangan serantau. Contoh yang boleh diambil adalah sebuah syarikat Malaysia yang mengimport daripada pembekal Indonesia. Disebabkan urus niaga perdagangan tidak menggunakan mata wang tempatan kedua-dua negara, pengimport perlu menukar ringgit kepada dolar AS manakala pembekal perlu menukar daripada dolar AS kepada rupiah Indonesia. Langkah tambahan itu meningkatkan kos perniagaan, di samping meningkatkan dedahan kedua-dua syarikat kepada volatiliti dolar AS. Selain itu, negara-negara serantau perlu

[1] Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia
[2] Sumber: Bank Negara Malaysia
[3] Malaysia merupakan sebuah ekonomi terbuka tetapi agak kecil berbanding dengan seluruh dunia memandangkan Malaysia tidak mempunyai kawalan terhadap harga barangan dan perkhidmatan dalam pasaran global.

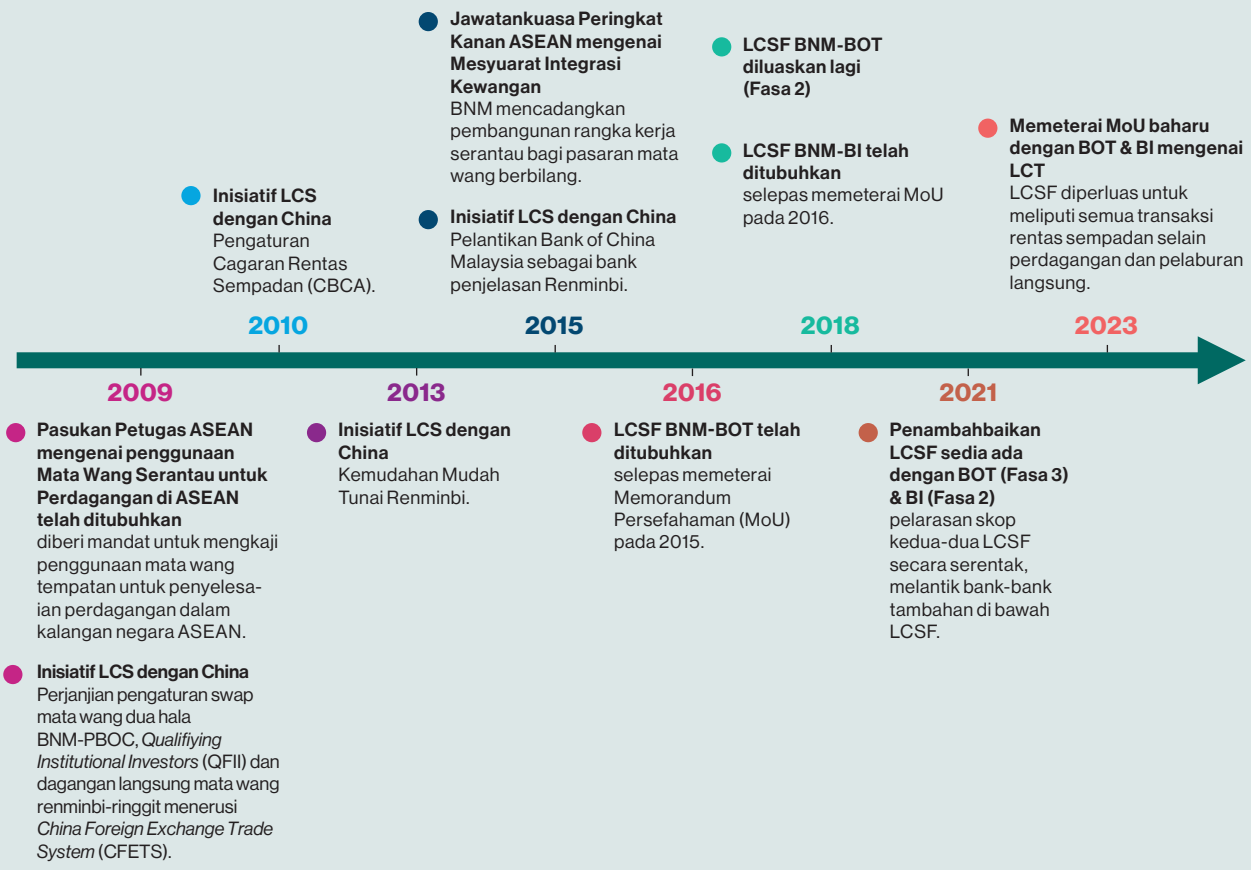
memegang rizab yang tinggi dalam denominasi dolar AS untuk dipadankan dengan pilihan penyelesaian mata wang yang juga dalam dolar AS. Berikutan faktor-faktor ini, usaha untuk menggalakkan lebih banyak perdagangan intrarantau dalam mata wang tempatan dapat membantu meningkatkan kecekapan perniagaan dan mengurangkan kos.

Dalam hal ini, BNM telah memperkenalkan fleksibiliti terhadap dasar pertukaran asing (foreign exchange policy, FEP) secara beransur-ansur sejak tahun 2001, yang membolehkan kedua-dua perdagangan dan pelaburan diselesaikan secara langsung menggunakan ringgit melalui bank tempatan berlesen (licensed onshore bank, LOB). Fleksibiliti penyelesaian ringgit diluaskan lagi pada tahun 2010 melalui rangka kerja Pejabat Luar Negara yang Dilantik (Appointed Overseas Office, AOO)[4] untuk meliputi bank-bank dalam kumpulan LOB yang berada di luar Malaysia. Melalui AOO, syarikat dan pelabur asing di luar Malaysia kini boleh menyelesaikan transaksi rentas sempadan dalam ringgit dari luar negara.

Pada masa yang sama, BNM juga telah mempertingkatkan kerjasama kewangan dengan rakan dagangan serantau utama Malaysia untuk menggalakkan penggunaan mata wang tempatan bagi penyelesaian rentas sempadan. Kerjasama serantau ini merupakan usaha untuk mengatasi cabaran asas yang menghalang penggunaan mata wang tempatan serantau dengan lebih luas untuk penyelesaian rentas sempadan. Cabaran-cabaran ini termasuk pasaran mata wang tempatan yang secara relatif kurang membangun lantas menyebabkan kos perniagaan yang lebih tinggi.

Salah satu kisah kejayaan ialah kerjasama dengan China yang merupakan rakan perdagangan terbesar Malaysia. Banyak inisiatif[5] telah dilaksanakan sejak tahun 2009 untuk memudahkan dan menggalakkan lebih banyak penyelesaian

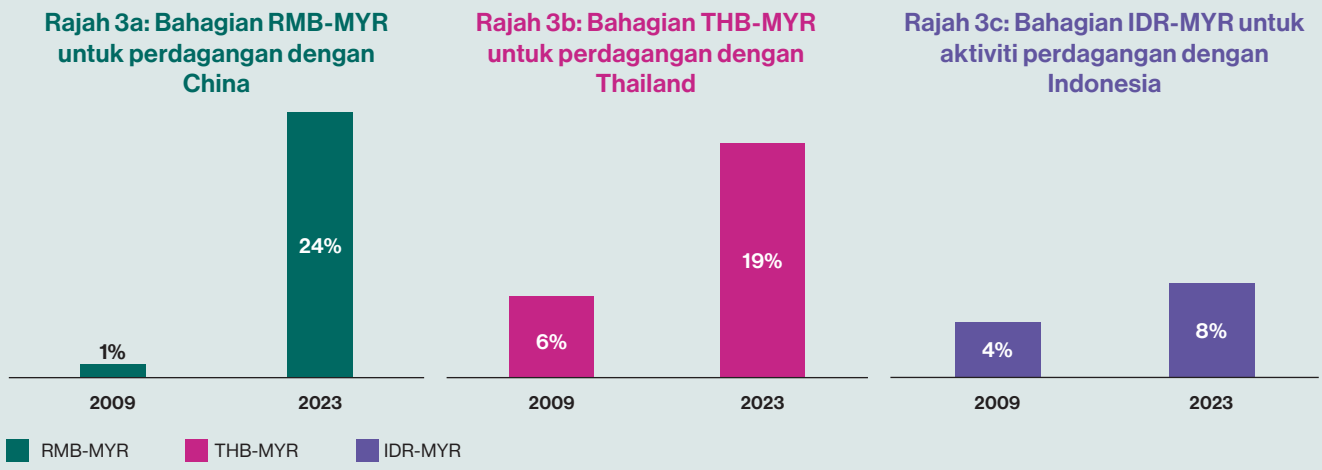
Rajah 2: Perkembangan Utama dalam Usaha Memajukan Penyelesaian Mata Wang Tempatan (Local Currency Settlement, LCS) yang Melibatkan Malaysia

Sumber: Bank Negara Malaysia

[5] Untuk maklumat lanjut mengenai AOO, sila rujuk FMIP (https://financialmarkets.bnm.gov.my/Foreign-Exchange-Market)
[5] Inisiatif lain termasuk perjanjian pengaturan swap mata wang dua hala, Qualifying Foreign Institutional Investors (QFII) dan dagangan langsung ringgit-renminbi menerusi China Foreign Exchange Trade System (CFETS) pada tahun 2009 dan Pengaturan Cagaran Rentas Sempadan (Cross Border Collateral Agreement, CBCA) pada tahun 2010.

Rajah 3: Peningkatan Bahagian Mata Wang Tempatan yang Digunakan untuk Perdagangan dengan Negara Serantau

Sumber: Bank Negara Malaysia

dalam mata wang tempatan dengan meningkatkan akses kepada renminbi termasuk Kemudahan Mudah Tunai Renminbi yang diperkenalkan pada tahun 2013 dan pelantikan Bank of China Malaysia sebagai bank penjelasan renminbi pada tahun 2015. Hasilnya, nilai perdagangan dua hala yang diselesaikan dalam renminbi dan ringgit telah meningkat daripada 1.2% daripada penyelesaian perdagangan (RM0.5 bilion) pada tahun 2009 kepada 24.4% daripada penyelesaian perdagangan (RM57.8 bilion) pada tahun 2023 (Rajah 3a).

Selain itu, kekurangan keselarasan bagi peraturan pertukaran asing dalam kalangan negara serantau juga mengekang akses kepada mata wang tempatan dan aset dalam negeri. Bagi menangani isu-isu ini, BNM telah mewujudkan Rangka Kerja Penyelesaian Mata Wang Tempatan (Local Currency Settlement Framework, LCSF) dengan Bank of Thailand[6] (BOT) (tahun 2016) dan Bank Indonesia[7] (BI) (tahun 2018) untuk memperkenalkan peraturan pertukaran asing yang lebih selaras dan fleksibel bagi transaksi dua hala, dengan mengambil kira kesediaan setiap negara. Rangka kerja ini menyediakan peraturan pertukaran asing yang fleksibel bagi bank-bank pelaksana[8] untuk menawarkan perkhidmatan kewangan yang kompetitif bagi membantu peserta pasaran menyelesaikan transaksi rentas sempadan mereka dalam mata wang tempatan. Penyelesaian mata wang tempatan dengan Thailand dan Indonesia telah mendapat sambutan sejak LCSF diwujudkan. Keseluruhan perdagangan dengan Thailand yang diselesaikan dalam mata wang tempatan (ringgit dan baht Thailand) telah meningkat daripada 6.4% daripada penyelesaian perdagangan (RM1.9 bilion) pada tahun 2009 kepada 18.6% daripada penyelesaian perdagangan (RM11 bilion) pada tahun 2023 (Rajah 3b). Pada masa yang sama, perdagangan dengan Indonesia yang diselesaikan dalam mata wang tempatan (ringgit dan rupiah Indonesia) meningkat daripada 4.5% daripada penyelesaian perdagangan (RM1.2 bilion) pada tahun 2009 kepada 7.6% daripada penyelesaian perdagangan (RM5.9 bilion) pada tahun 2023 (Rajah 3c). Meskipun pencapaian telah diperoleh dalam perkara ini, BNM telah menandatangani Memorandum Persefahaman (MoU) dengan BI dan BOT pada 25 Ogos 2023 untuk meluaskan skop LCSF supaya meliputi transaksi rentas sempadan selain aktiviti perdagangan dan pelaburan langsung seperti pelaburan portfolio.

Dalam usaha BNM mewujudkan ekosistem yang lebih kondusif bagi menggalakkan penggunaan mata wang tempatan, inisiatif untuk menangani isu struktur daripada segi permintaan adalah sama penting dan memerlukan pendekatan yang lebih terselaras dengan peserta pasaran. Baru-baru ini, BNM telah menggiatkan lagi libat urus dengan pihak berkepentingan termasuk peserta pasaran untuk lebih memahami cabaran operasi yang dihadapi oleh syarikat. Isu

[6] Untuk maklumat lanjut mengenai LCSF dengan Thailand, sila rujuk Peluasan Selanjutnya Rangka Kerja Penyelesaian Mata Wang Tempatan antara Bank Negara Malaysia dengan Bank of Thailand - Bank Negara Malaysia (https://www.bnm.gov.my/-/further-expansion-of-the-local-currency-settlement-framework-between-bank-negara-malaysia-and-the-bank-of-thailand)

[7] Untuk maklumat lanjut mengenai LCSF dengan Indonesia, sila rujuk Perluasan Rangka Kerja Penyelesaian Mata Wang Tempatan antara Bank Negara Malaysia dengan Bank Indonesia – Bank Negara Malaysia (https://www.bnm.gov.my/-/expansion-local-currency-settlement-framework-bnm-bi)

[8] Juga dikenali sebagai Peniaga Mata Wang Bersilang yang Dilantik (Appointed Cross-Currency Dealers, ACCD).

lazim yang dibangkitkan oleh kebanyakan syarikat ialah kesukaran meyakinkan pelanggan untuk membuat penyelesaian dalam mata wang tempatan, khususnya apabila langkah ini memerlukan syarikat menyusun semula proses dan sistem mereka.

Kemajuan dalam teknologi kewangan juga mampu membantu menggalakkan penggunaan mata wang tempatan dalam rantau ini, terutamanya bagi pengguna. Perkembangan yang ketara dalam bidang ini ialah jalinan pembayaran rentas sempadan[9] seperti yang diwujudkan dengan Indonesia, Singapura dan Thailand untuk pembayaran QR serta pemindahan dana antara individu (person-to-person, P2P) dengan Singapura. Inisiatif ini bukan sahaja menggalakkan kecekapan dari segi pembayaran rentas sempadan yang lebih cepat, murah dan lancar, bahkan menggalakkan peningkatan penggunaan mata wang tempatan.

Untuk langkah selanjutnya, BNM dan Kerajaan akan terus menggalakkan penggunaan mata wang tempatan untuk perdagangan dan pelaburan. Keutamaan yang diberikan akan termasuk memperluas penyelesaian mata wang tempatan dan jalinan pembayaran rentas sempadan dengan negara-negara lain seiring dengan usaha untuk menggiatkan lagi galakan dalam meningkatkan kesedaran peserta pasaran mengenai inisiatif ini. Kesemua usaha ini akan menyediakan saluran alternatif bagi syarikat dan pelabur untuk menguruskan dedahan mereka terhadap pergerakan kadar pertukaran dengan lebih baik, mengurangkan kebergantungan yang berlebihan pada dolar AS, dan akhirnya, mengukuhkan daya tahan kewangan rantau ini terhadap kejutan luaran.

[9] Untuk maklumat lanjut, sila rujuk bab "Menggalakkan Perkhidmatan Pembayaran dan Pengiriman Wang yang Selamat dan Cekap".